

Akademik Personellerde Nepotizm ve Kronizm Düzeyleri

Yazar

Dr. Murat TURAN

Editör

Doç. Dr. Orcan MIZRAK

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Not: Bu Çalışma Danışmanlığını Doç. Dr. Orcan MIZRAK'ın Yaptığı "Spor Bilimleri Fakültelerinde Görev Yapan Akademik Personelin Nepotizm Ve Kronizm Düzeylerinin İncelenmesi" Adlı Tezden Üretilmiştir.

ISBN

978-625-7275-58-3

Kitap Adı

Akademik Personellerde Nepotizm ve Kronizm Düzeyleri

Yazar

Dr. Murat TURAN

Editör

Doç. Dr. Orcan MIZRAK

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

SPO000000

DOI

10.37609/akya.660

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

TEŞEKKÜR

Çalışmam süresince banda destek olan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Orcan MIZRAK' a Sayın Doç. Dr. Emre BELLİ' ye ve Dr. Öğr. Üy. M. Alparslan KURUDİREK hocalarıma bu çalışma aracılığı ile teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum – 2020

Murat TURAN



İÇİNDEKİLER

Giriş	1
1. KAYIRMACILIK	
1.1. Kayırmacılık Kavramı	3
1.2. Kayırmacılık Türleri	6
1.3. Kayırmacılığın Örgütler Açısından Olumsuz Ve Olumlu Etkileri	7
1.3.1. Kayırmacılığın Olumsuz Etkileri	8
1.3.2. Kayırmacılığın Olumlu Etkileri	9
1.4. Türkiye’de Kayırmacılık	9
1.5. Kayırmacılık İle İlgili Kavramlar	12
1.5.1. Hizmet Kayırmacılığı	13
1.5.2. Gönül Yapma	14
1.5.3. Meritokrasi	14
1.5.4. Cinsel Kayırmacılık	15
1.5.5. Pozitif Ayrımcılık*İk	15
1.5.6. Rüşvet	16
1.5.7. İrtikâp	16
1.5.8. Rant Kollama	17
1.5.9. Zimmet	18
1.5.10. Lobicilik	18
1.5.11. Klientalizm	19
2. NEPOTİZM	
2.1. Nepotizm Teorisinin Kaynakları	21
2.2. Nepotizm Türleri	23
2.3. Ülkelerde Nepotizm	24

2.3.1. Türkiye’de Nepotizm.....	25
2.3.2. Diğer Ülkelerde Nepotizm	25
2.4. Nepotizmin Sebepleri	28
2.5. Nepotizmin Olumlu Etkileri	29
2.6. Nepotizmin Olumsuz Etkileri.....	31
2.8. Nepotizm Hadisesinin Çözümüne Yönelik Alınabilecek Önlemler	33
3.1. Kronizm Kavramı	35
3. KRONİZM	
3.2. Kronizm Türleri.....	36
3.3. Kronizmin Sebepleri	37
3.4. Kronizmin Sonuçları.....	39
3.4.1. Kronizmin Olumlu Etkileri	39
3.4.2. Kronizmin Olumsuz Etkileri.....	40
4. MATERYAL METOT VE BULGULAR	
4.1. Materyal Ve Yöntem	41
4.1.1. Çalışma Evreni Ve Örneklem.....	41
4.1.2. Veri Toplama Aracı.....	41
4.1.3. İstatistik Analizi	42
4.2. Bulgular.....	43
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
ÖNERİLER	89
KAYNAKÇA	92
İnternet Kaynakları.....	96

KAYNAKÇA

- Abdalla, H. F., Mahrabi, A. S. ve Raggad, B. G. (1998). "Assessing The Perceptions of Human Resource Managers Toward Nepotism". *International Journal of Manpower*. Cilt:19, Sayı:8, sf:554-570.
- Akalan, A. R., (2006). *Türk Kamu Hizmetinde İyi Yönetim ve Yolsuzlukla Mücadele*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aközer, M. (2003). "Kamuoyu Gözüyle Kamu da Yolsuzluk", *Görüş Dergisi*, Aralık-2003, ss.14-23.
- Aktan, C. C., (2001), "Siyasal Ahlak ve Siyasal Yozlaşma", *Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri*", Hak-İş Yayınları, Ankara.
- Akdoğan, A. (2000) "Aile İşletmelerinin Özellikleri ve Aile İşletmelerinde Kurumsallaşma İhtiyacı", *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, Sayı. 16.
- Adil, A. (2017). *Nepotizm ve İş tatmini Arasındaki İlişki ve Safranbolu Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Ateş, Ö. (2005). "Aile Şirketlerinde Değişim ve Süreklilik". Ankara Sanayi Odası Yayını, Yayın No:56, 12- 70, Ankara.
- Asunakutlu, T. ve Avcı, U. (2010). "Aile İşletmelerinde Nepotizm Algısı ve İş Tatmini Üzerine Bir Araştırma". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 93-109.
- Araslı, H. & Tümer, M. (2008). "Nepotism, Favoritism and Cronyism: A Study of Their Effects on Job Stress and Job Satisfaction In The Banking Industry of North Cyprus", *Social Behavior and Personality*, 36 (9), 1237-1250.
- Aytaç, Ö. (2006). "Memurluk Zihniyeti ve Memuriyet Toplum: Prens Sebahattin'in Görüşleri Işığında Bir Çözümleme". *Dokuz Eylül Üniversitesi SBE*, 9 (1). 1-26.
- Aytaç, Ö., (2010). "Kayırmacı İlişkilerin Sosyal Temeli", Erdem, R., (Editör). *Yönetim ve Örgüt Açısından Kayırmacılık*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Aydoğan, I. (2012). "Örgütlerde kayırma varlığı", *Afrika Gazetesi İşletme Yönetimi*, 6 (12). ss 4577-4586.
- Baş, F. F. (2019). *Nepotizmin Çalışan Davranışları üzerindeki Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Barbaros Z. (2015). *Nepotizm Üzerine Bir Çalışma Kamu Özel Sektör Karşılaştırması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Barry B. (1975). "The Development of Organization structure in the Family Firm", *Journal of General Management*.
- Bayhan, V., (2002). "Demokrasi ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj ve Nepotizm", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26: 1-13, Sivas.

- Berkman, A. Ü., (2009). *Gelişmekte Olan Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk Ve Rüşvet*, (2. Baskı), Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 345.
- Boadi, E.G., (2000). "Conflict of Interest, Nepotism and Cronyism", *Source Book 2000*, 5: 195-204.
- Büte, Mustafa. (2011). "Nepotizmin İş Stresi, İş Tatmini, Olumsuz Söz Söyleme ve işten Ayrılma Niyeti Üzerine Etkileri", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 20, Sayı 1, ss.177-194.
- Büte, M., (2011). "Kayırmacılığın Çalışanlar Üzerine Etkileri İle İnsan Kaynakları Uygulamaları İlişkisi: Türk Kamu Bankalarına Yönelik Bir Araştırma", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15: 383-404.
- Büte, M. (2008). "Aile işletmelerinin Kurumsallaşma Sürecinde Yaşadığı Sorunlar. Bildiri", 3. *Aile işletmeleri Kongresi, Kongre Kitabı*, İstanbul Kültür Üniversitesi yayını, İstanbul, 18-19 Nisan 2008, ss.1/313-332.
- Craig J., ve Noel J. L. (2002) "Incorporating The Family Dynamic Into The Entrepreneur ship Process", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Volume. 9, Number.
- Çınar, İ., (2009). "Kayırmacılık: Bir Kavram Çözümleme Denemesi", *Eğitim Dergisi*, 24.
- Dökümbilek, F. (2010). *Aile Şirketlerinde Nepotizm ve Bir Araştırma*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçe şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Düz, S. (2012). *Konaklama İşletmelerinde Nepotizm İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Drew, A., Kriz, A., Kreaing, B. ve Rowley, C. (2012). "Beyond Cronyism: In Pursuit Of Deep Trust". *Cass Knowledge*, August, 1-21.
- Eken, Y. (2015). *Nepotizm ve Kronizmin Çalışanların Performansı Üzerine Etkisi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem, B., Çeribaş S. Ve Karataş, A., (2013). Otel İşletmelerinde Çalışan İş görenlerin Kronizm (Eş-Dost Kayırmacılığı) Algıları: İstanbul'da Faaliyet Gösteren Bir, İki ve Üç Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma, *Çukurova Üniversitesi Dergisi*, 17: 51-69, Adana.
- Erdem, M. Ve Meriç, E., (2012). "Okul Yönetiminde Kayırmacılığa İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması", *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2: 142-154.
- Fındıkcı, İ. (2005). *Aile şirketlerinde yönetim ve kurumsallaşma*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.

- Gümüştekin, G. E., Özler H. ve Özler D. E., (2006) “Aile İşletmelerinde Nepotizme Kurumsal Bir Bakış”. 2. *Aile İşletmeleri Kongresi*, Kongre Kitabı İstanbul, Kültür Üniversitesi Yayınları, 272-276.
- Gürer, A. (2017). *Algılanan örgütsel kronizmin çalışan sessizliği üzerindeki etkisinde Kişiliğin düzenleyici rolü*: Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İlter, H. M. (2001). *Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma Ve KOBİ’lerin Yönetim Sorunları*, İstanbul Ticaret Ve Sanayi Odası Yayın No:2001- 19, İstanbul.
- İşlek, S. (2019). *Aile İşletmelerinde Nepotizmin İş gören Performansı Üzerindeki Etkisi*: Yüksek Lisans Tezi, Trakya Bölgesinde Bir Araştırma, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İyüişleröğlü, S. (2006). *Aile Şirketleri: Adana ve Çevresinde Faaliyet Gösteren Aile Şirketlerinde Nepotizm Uygulamasının Tespitine Yönelik Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Irak, D. (2010). “Örgütlerde Cinsiyet Ayrımcılığı ve Örgütsel Sonuçlar Üzerindeki Etkileri”. Ramazan Erdem (Ed.). *Yönetim ve Örgüt Açısından Kayırmacılık* içinde (s. 179-202). İstanbul: Beta Basım.
- Jones, R., Stout, T., Harder, B., Levğne. E. Levğne, J. ve Sanchez, J.I.(2008) “Personel Psikolojisi ve Adam kayırma: Biz Anti-Adam kayırma Policie Destek mi? “*Endüstriyel-Örgütsel Psikolog*, 45 (3). pp.17-20.
- Karataş, A., (2013). *Otel İşletmelerinde Kronizmin İş Tatmini ve İşten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkileri*: Muğla İlinde Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Karahan, A. Yılmaz, H. (2014). “Nepotizm ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Bir uygulama” *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi (The Journal of Socialand Economic Research)* ISSN: 2148 – 3043 / Nisan 2014 / Yıl: 14 / Sayı: 27
- Kaynak, İ. H. (2012). “Tarihsel Süreçte Toplumsal Değişimler, Protestanlık Tavrılar ve Dinsel Anmacılık”. *Tarihin Peşinde-Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8, 193-207.
- Kartal, M. (2019). *İş hayatındaki kronizm Davranışlarının çalışanların örgütsel Adalet algılarına ve kurum itibarına Etkisi*, Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bandırma.
- Kavak, H. (2020) *Algılanan Örgütsel Kronizmin Örgütsel Muhalefet Üzerine Etkisinde Örgüte Güvenin Aracı Rolü*: Adıyaman İlinde Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Orta Öğretim Kurumlarında Bir Araştırma, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Khatri, N. ve Tsang, E. W. K. (2003). “Antecedents and consequences of cron-yism in organizations”. *Journal of Business Ethics*, 43(4). 289-303.

- Kılıçarslan, U. (2018). *Konaklama İşletmelerinde Nepotizmin İş tatmini ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: Antalya Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Meriç, M., (2004). “Yolsuzluk Nedenleri ve Önlemeye Yönelik Çalışmalar”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12: 71-85.
- Meriç, E. Ve Erdem, M. (2013). “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Algılarına Göre Okul Yönetiminde Kayırmacılık”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi- Educational Administration: Theory and Practice*, 19: 467-498.
- Nadler, J. & Schulman, M. (2006). Favoritism, cronyism, and nepotism. http://www.scu.edu/ethics/practicing/focusareas/government_ethics/introduction/cronyism.html. İndirme Tarihi: 20.08.2018.
- Oktay, C., (1983). *Yükselen İstemler Karşısında Türk Siyasal Sistemi ve Kamu Bürokrasisi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Ören, K. (2007). “ Sosyal Sermayede Güven Unsuru ve İçgüdü Performansına Etkisi” *Erciyes Üniversitesi Nevşehir İİBF İktisat Bölümü*, (9)1.
- Özsemerci, K. (2002). *Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, TODAİE, Ankara.
- Özsemerci, K., (2003). *Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri*, Alp Yayınları, Ankara.
- Özil H.T. (2019). *Hemşirelerde Nepotizm Algısı ve İş Doyumu Üzerine Bir Araştırma* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Özler, D. E. ve Büyük Arslan, A. (2011). “İçinde kayırma «Genel Görünüm Organizasyonlar: A Literature Review», *Business International Journal ve Yönetim Çalışmaları*, 3 (1). pp 275-285.
- Özler, H.,Özler, D.N. & Gümüştekin G.E. (2007). “Aile işletmelerinde Nepotizmin Gelişme Evreleri ve Kurumsallaşma”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17). 437-450.
- Özkan, Ö. (2019). *Nepotizm ve İnsan Kaynakları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , İstanbul.
- Polat, R. (2013). *Orta Öğretim Kurumlarında Kronizm Algısının Örgütsel Güven Üzerine Etkisi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Polat, M. (2019). *Nepotizm Ve Psikolojik Sözleşme İhlallerinin Üretkenlik Karşıtı İş Davranışlarına Etkisi*, Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Sarıboğa, M. (2017). *Nepotizmin Örgütsel Bağlılık ve İş Doyumuna Etkisi ve Otel Çalışanları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Doğuş Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Savur, Z. (2018). *İşgücü Devri ve Kayırmacılık (Nepotizm) Arasındaki İlişki: Otomotiv Yan Sanayisinde Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sheridan, M.K., (2007). "Just Because It's Sex Doesn't Mean It's Because of Sex: The Need for New Legislation to Target Sexual Favoritism".
- Signorotto, G. ve Visceglia, M. A. (21 March 2002). *Court and Politics in Papal Rome, 1492-1700*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Sorgun, C. (2007). *Aile işletmelerinde Yönetim sorunları: Adana ilinde bir Araştırma*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (1996). *Using multivariate statistics* (3rd ed.). New York: HarperCollins College Publishers.
- Tarhan, R.B., Gençkaya, Ö.F., Ergül, E., Özsemerci, K. ve Özbaran, H., (2006). "Yolsuzlukla Mücadele TBMM Raporu (Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler Ve Çözüm Önerileri)-(2. Baskı)", Matsa Basımevi, Ankara.
- Turgut, K., (2007). "Politik Yozlaşmanın İnsan Davranışları Üzerindeki Etkisi", (<http://www.stratejikboyut.com/haber/politik-yozlasmanin-in-san-uzerindeki-etkisi-28067.html>). (Erişim: 09.09.2019).
- Turhan, R. (2016). *Nepotizm, Kronizm ve Ptronaj Eğilimlerinin Kurumsallaşma Algısı Bağlamında Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yan, Y. ve Bei, H. (2009). "The Antecedents of Organizational Cronyism" *Management and Service Science*.
- Yıldırım, M. (2013). "Kamu Yönetiminin Kadim Paradoksu: Nepotizm ve Meritokrasi", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11: 354-380.
- Yıldırım, M. (2013). "Kamu Yönetiminin Kadim Paradoksu: Nepotizm ve Meritokrasi". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2). 353-380.
- Xin-Zhi, Z., Xu, H., ve Fei, C. (2010). "The Normative Study of Cronyism on Chinese Family Business", *2010 International Conference on E-Business and E-Government*, 1049-1052.

İNTERNET KAYNAKLARI

1. Rant kollama www.turkhukuksitesi.com , Erişim Tarihi: 11.01.2019
2. www.beyazgazete.com, Erişim Tarihi: 21.08.2019.